

Temat: Co już wiemy o rodzajach literackich i ich cechach?

Klasy VII i VIII szkoły podstawowej

Lekcję można potraktować jako wprowadzenie do tematu: „*Balladyna*” Juliusza Słowackiego jako dramat romantyczny lub powtórzenie wiadomości o rodzajach i gatunkach literackich przed egzaminem ósmoklasisty.

Cel ogólny: Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworu literackiego.

Cele operacyjne:

Po zajęciach uczniowie powinni:

- wymienić rodzaje literackie i wskazać cechy każdego z nich.

NACOBESZU (kryteria sukcesu):

- wymienisz rodzaje literackie
- wskażesz cechy każdego z rodzajów
- przypiszesz utwór do danego rodzaju literackiego

Przebieg lekcji:

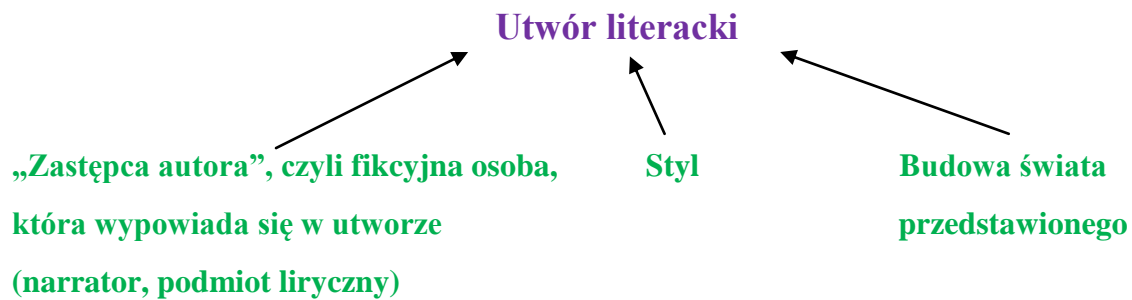
Część organizacyjna:

1. Powitanie uczniów.
2. Sprawdzenie obecności.
3. Podanie uczniom celów lekcji.
4. Zapisanie tematu lekcji.

Przed wykonaniem przez uczniów pierwszego ćwiczenia kształtującego umiejętność rozpoznawania rodzaju literackiego danego tekstu warto przypomnieć (napisać na tablicy, zamieścić notatkę na ekranie komputera), że

Rodzaj literacki to system ogólnych znaków, według których zbudowane jest dzieło literackie, a znaki te są wspólne dla utworów pochodzących z różnych epok.

Są trzy elementy, po których rozpoznajemy, do jakiego rodzaju dany utwór należy.

Ćwiczenie 1.

Wskaż osobę mówiącą w każdym fragmencie tekstu literackiego i uzupełnij tabelę.

- A.** Właśnie dwukonną bryką wjechał młody panek
I obiegłszy dziedziniec zawrócił przed ganek,
Wysiadł z powozu; konie porzucone same,
Szczypiąc trawę ciągnęły powoli pod bramę

(A. Mickiewicz „Pan Tadeusz”)

B. DYNDAŁSKI

na stronie, odchodząc

Gdzieś na wrony.

PAPKIN

Gdzie, do kogo, milczeć muszę,
Lecz nie karty są przyczyną,
Żem się w drodze spóźnił nieco.
Ani ziewnął, na mą duszę!
Tak z mej ręki wszyscy giną!

CZEŚNIK

poprawiając w mowie

Wszystkie.

PAPKIN

Wszystkie?

(A. Fredro „Zemsta”)

- C. Uczę się ciebie człowieku.
Powoli się uczę, powoli.
Od tego uczenia trudnego
Raduje się serce i boli.

O świecie nadzieją zakwita,
Pod wieczór niczemu nie wierzy,
Czy wątpi, czy ufa - jednak -
Do ciebie, człowieku, należy.

(J. Liebert „Uczę się ciebie człowieku...”)

- D. Kogut przeczytał ogłoszenie: „Potrzebujemy zwierząt – Cyrk”.

– Zgłoszę się – powiedział, składając gazetę. – Zawsze chciałem być artystą.

Po drodze snuł wielkie plany:

– Sława i pieniądze. A może nawet wyjazdy za granicę.

– I z powrotem. – dodał Lis.

– Dlaczego z powrotem? Za granicą podpiszę kontrakt z Metro Goldwyn Mayer.

Dyrektor przyjął go na świeżym powietrzu, gdzie urzędował. Właśnie rozwijano namiot cyrkowy. Ja i Lis zatrzymaliśmy się opodal.

(S. Mrozek „Artysta”)

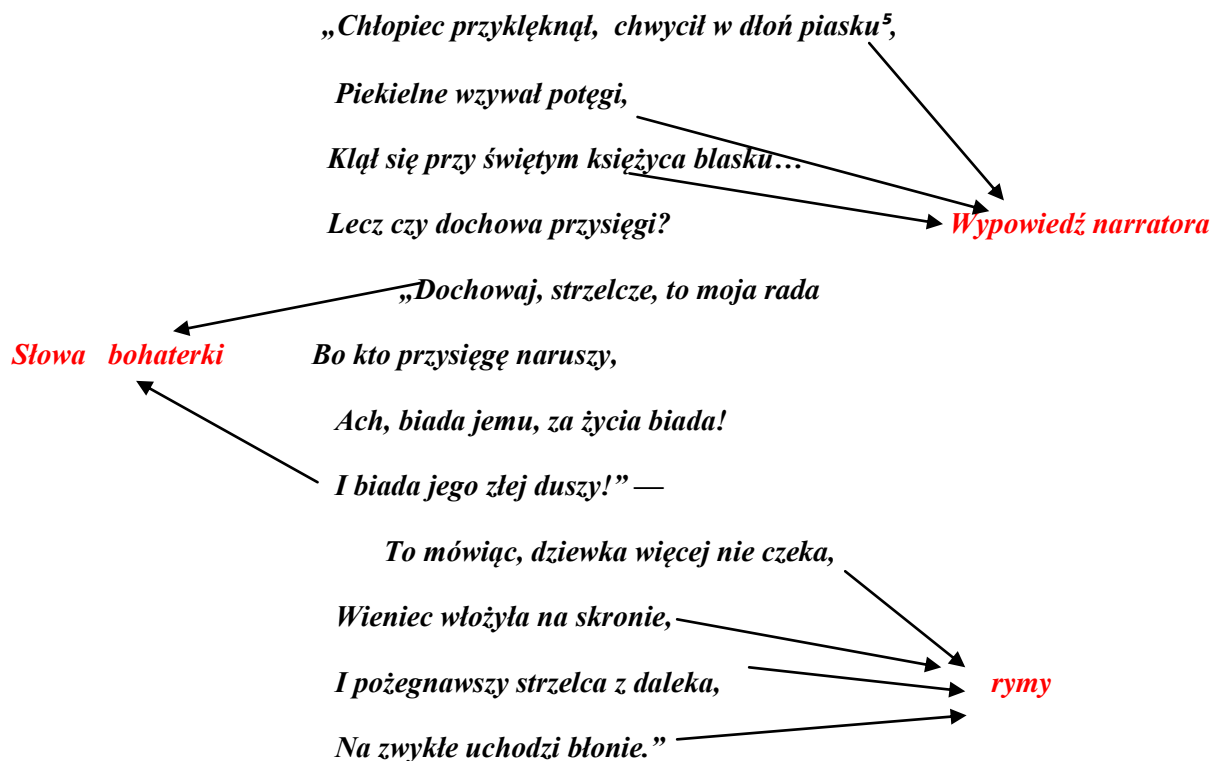
Tytuł utworu	Osoba mówiąca	Forma podawcza tekstu
A. Mickiewicz „Pan Tadeusz”	narrator	wiersz
A. Fredro „Zemsta”	bohaterowie	dialog
J. Liebert „Uczę się ciebie człowieku...”	podmiot liryczny	wiersz
S. Mrozek „Artysta”	narrator	proza

Po wykonaniu ćwiczenia zwracamy uwagę uczniów na formę podawczą każdego tekstu, zaznaczając, że o przypisaniu utworu do danego rodzaju decyduje kreacja „fikcyjnej osoby” wypowiadającej się tekście, a nie sposób pisania tekstu (forma podawcza) – wiersz czy proza.

Można również wspomnieć o utworach synkretycznych, czyli tych z pogranicza rodzajów i poprosić o wykonanie kolejnego ćwiczenia.

Ćwiczenie 2.

We fragmencie ballady „Świtezianka” Adama Mickiewicza wskaż elementy epiki, liryki i dramatu i uzupełnij wniosek.

Utwór literacki, w którym odnajdujemy cechy każdego z nazywamy synkretycznym. Do takich utworów zaliczamy, np. bajkę, czy satyrę.

Ćwiczenie 3.

Do podanych definicji dopisz nazwę rodzaju literackiego:

..... nazywamy utwory, w których narrator opowiada o świecie przedstawionym.

..... (poezją) nazywamy utwory, w których podmiot liryczny wyraża myśli, uczucia będące często subiektywnym obrazem przeżyć poety.

..... to rodzaj, do którego zaliczamy utwory przeznaczone na scenę.

Zadanie domowe (do wyboru przez nauczyciela)

- a) Przypomnij sobie cechy dramatu jako rodzaju literackiego (przed lekcją o cechach dramatu romantycznego).
- b) Podane utwory przypisz do określonego rodzaju literackiego (w ramach powtórzenia przed egzaminem w klasie ósmej).

1. „Pan Tadeusz” A. Mickiewicz
2. „Quo vadis” H. Sienkiewicz
3. „Przepaść” T. Różewicz
4. „Zemsta” A. Fredro
5. „Balladyna” J. Słowacki
6. „Opowieść wigilijna” CH. Dickens

Irena Sauter
doradca metodyczny